

Српско археолошко друштво

Народни музеј Топлице

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLV СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Прокупље, 26. – 28. мај 2022. године

Програм, извештаји и апстракти

Прокупље 2022

Организациони одбор скупа

Драган Поповић, в.д. директора, Народни музеј Топлице

Сања Црнобрња Красић, Народни музеј Топлице

МА Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва

др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд

doc. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

др Миљана Радивојевић, UCL Institute of Archaeology, London UK

dr Mario Novak, Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

dr Tamas Hajdu, Department of Biological Anthropology, Institute of Biology, Faculty of Science Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

др Селена Витезовић, Археолошки институт, Београд

mr Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј у Београду

др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт, Београд

др Бојана Племић, Академија струковних студија, Београд

др Видан Димић, Археолошки институт, Београд

др Ана Ђуричић, Лабораторија за биоархеологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

др Ксенија Ђукић, Лабораторија за антропологију, Институт за анатомију, Медицински факултет, Универзитет у Београду

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Народни музеј Топлице, Прокуље

За издавача: Адам Црнобрња и Драган Поповић

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 125

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-19-9

Република Србија

XLV скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и информисања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

научних области и метода истраживања (археозоологија, археоботаника, анализе древне ДНК, анализе стабилних изотопа, апсолутно датовање, проучавање историјских извора и иконографије) бави истраживањем историје сукоба и суживота људи и дивљих животиња и биљака у холоцену на простору централног Балкана. Циљеви пројекта односе се на реконструкцију просторне и временске дистрибуције дивљих биљака и животиња, разумевање динамике изумирања крупних сисара у холоцену, откривање порекла и времена увођења егзотичних дивљих сисара на наше просторе, разумевање интензитета утицаја човека на природу у прошлости кроз промене у обрасцима исхране и генетичким карактеристикама дивљих сисара, као и на разумевање економских, друштвених и симболичких аспеката односа између људи и дивљег света у прошлости. Истраживачка питања, којима се бави пројекат, релевантна су за разумевање интеракције човека и дивљег света у европској прошлости, али и за разумевање савремених проблема животне средине, као и за очување и управљање дивљим и угроженим врстама животиња и биљака. У овом излагању чланови истраживачког тима представиће истраживачки оквир пројекта ARCHAEOWILD.

Marija Krečković Gavrilović, Laboratorija za bioarheologiju,
Filozofski fakultet u Beogradu

UTICAJ STRESA PREŽIVLJENOG U DETINJSTVU NA DUŽINU ŽIVOTNOG VEKA: MORIŠKE NEKROPOLE MOKRIN I OSTOJIĆEVO

Prema hipotezi DOHaD – *Developmental Origins of Health and Disease* preživljene epizode stresa u detinjstvu – infekcije, neuhranjenost – imaće trajne posledice na razvijanje organizma i imuniteta, pa tako i na dužinu životnog veka. Iz ove hipoteze sledi da će one osobe koje su u detinjstvu preživele epizode stresa dokumentovane hipoplastičnim defektima gleđi imati lošije zdravstvene ishode u daljem životu i kraći životni vek od prosečnog za tu zajednicu.

Za potrebnu ovog istraživanja analizirana su 123 skeleta odraslih individua sa bronzanodopskih nekropola Mokrin i Ostojićevo. Praćen je broj ispoljenih defekata gleđi i vreme njihovog nastanka i starost u trenutku smrti. Prilikom statističkih analiza, zbog velikih raspona starosti korišćena je simulirana varijabla starosti formirana mnogostrukim nasumičnim uzorkovanjem vrednosti iz raspona starosti dobijenih antropološkom. Analiza je pokazala da

postoje naznake da je postojala značajna veza između prisustva hipoplazije gleđi i starosti prema kojoj najstarije osobe u ukupnom uzorku imaju značajno manje šanse da imaju zabeležen defekat gleđi u poređenju sa mlađim osobama iz uzorka. Kada je rezultat podeljen po polu, kod muškaraca je zabeležen isti trend, dok je kod žena on izostao – potencijalno zbog uticaja još jednog važnog mehanizma na njihov mortalitet – fertiliteta.

Budući da su urađenom analizom za sada zabeležene samo indikacije postojanja veze između životnog veka i defekata gleđi, za njenu jasniju potvrdu potrebno je preciznije odrediti starost u trenutku smrti, te tako izbeći simulaciju ove varijable.

Наташа Шаркић, Aita Bioarchaeology, Барселона (Шпанија)
Мирко Вранић, Одељење за археологију, Филозофски факултет, Београд

ОВО ЈЕ МУШКИ СВЕТ: ПРЕЛИМИНАРНА АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА ОСТЕОЛОШКОГ МАТЕРИЈАЛА ИЗ МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА (СВЕТА ГОРА, ГРЧКА)

Од оснивања, крајем 12. века, манастир Хиландар представља један је од најзначајнијих центара српске културе и духовности. Налази се у северном делу Свете Горе на полуострву Халкидики, у северној Грчкој. Ова област, укупне површине 335 m², кроз своју историју увек је имала посебну надлежност, представљајући највеће подручје на свету на коме су забрањене, не само жене већ и женке домаћих животиња. Данас преко 2.000 монаха живи аскетским животом на Атосу, изоловано од остатка света. Овај крај је познат по стриктности и затворености, стога су досадашња археолошка истраживања била ограничена само на заштитна ископавања.

Имајући у виду тако дуг континуетет живљења (и умирања) на Хиландару, као и ограниченост расположивог земљишта, временом одлагање покојника у костурнице јавило се као једино могуће решење. Према обичајима који тамо владају, три године након сахрањивања монаха или искушеника костур се ексхумира и опере у вино. Посткранијални скелет се затим одлаже у костурницу, а лобања се поставља на полицу. У неким случајевима на лобањи је исписано име монаха и година смрти. У овој костурници тренутно се налази око 1 500 лобања. Овај изузетно вредан остеолошки материјал представља фантастичну прилику да проширимо своја сазнања о животу у најзначајнијем српском манастиру.

У 2019. години урађене су прелиминарне антрополошке анализе 40 лобања из манастира Хиландара. Иако се ради о истраживању мањег

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

902/904(497.11)(048)
902/904:005.745(497.11)“2022”(083.97)
902/904:061.2(497.11)“2022”

СРПСКО археолошко друштво (Београд). Скупштина
(45 ; 2022 ; Прокупље)

Програм, извештаји и апстракти / Српско археолошко друштво,
XLV Скупштина и Годишњи скуп, Прокупље, 26. – 28. мај 2022. године
; [приредили Адам Црнобрња и Војислав Филиповић]. - Београд : Српско
археолошко друштво ; Прокупље : Народни музеј Топлице, 2022 (Beograd
: Colorgrafx). - 121 стр. ; 21 cm

Текст на срп. (ћир. и лат.) и енгл. језику. - Тираж 125.

ISBN 978-86-80094-19-9 (САД)

1. Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (45 ; 2022 ; Прокупље)
а) Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (45 ; 2022 ; Прокупље)
- Програми б) Археолошка истраживања - Србија - Апстракти

COBISS.SR-ID 66059529